

Informační bulletin

HISTORICKÉ SPOLEČNOSTI PRO AKTUALIZACI ODKAZU
ČESKÉ REFORMACE

VERITAS

č. 13/2005

Pro informaci svých členů vydává VERITAS podle potřeby.

OBSAH	Str.
1. <u>20. seminář pro učitele a zájemce o dějepis, český jazyk a společenské vědy (podzim 2004):</u> <i>Kolokvium o křesťanských církvích působících v naší zemi</i>	2
2. <u>Výstava „Husitství ve své vlastní výpovědi“ v Lysé nad Labem</u>	5
3. <u>21. seminář pro učitele a zájemce o dějepis, český jazyk a společenské vědy (jaro 2005)</u> <i>Pobělohorští exulanti, jejich odkaz – a co s ním?</i> (E. Štěříková)	6
4. <u>Z jednání Komise ERC pro studium rekatolizace</u>	9
5. <u>Komentář k novele stanov společnosti VERITAS</u>	10
6. <u>Společnost VERITAS na konci roku 2004</u>	10
7. <u>Internetové stránky společnosti VERITAS</u>	12
8. <u>Ohlédnutí za prvním moderátorem a prvním jednatelem společnosti VERITAS (E. Melmuková)</u>	12
9. <u>O čem jednal výbor společnosti VERITAS</u>	13
10. <u>Nabídka publikací</u>	14
11. <u>O letošním připravovaném soustředění mladých historiků</u>	14
12. <u>Pozvánky na nejbližší akce</u>	16
13. <u>Stanovy VERITAS v platném znění</u> ..... (vložená příloha)	

Kolokvium o křesťanských církvích působících v naší zemi

Tradiční semináře, které se konají vždy na podzim a na jaře, jsme se snažili oživit trochu jinou formou, než byly přednášky jednoho či dvou řečníků. Naše setkání se tentokrát uskutečnilo formou kolokvia. Stalo se tak na podnět účastníků seminářů, jimž nebyly jasné rozdíly mezi nejrůznějšími křesťanskými církvemi a náboženskými společnostmi (dále pro zjednodušení jen „církvemi“). Proto byl na kolokvium pozván Tomáš Bubík, Ph.D. z katedry religionistiky a filozofie fakulty humanitních studií Univerzity Pardubice a zástupci denominací, které působí v pardubickém regionu, respektive v Pardubicích.

Po krátkém představení společnosti VERITAS br. jednatelem se ujal slova dr. Bubík. Seznámil posluchače s mírou religiozity v ČR a s občanskými právy, která se týkají náboženské svobody, registrace a materiálního zabezpečení církví. Pak všechny církve registrované Ministerstvem kultury ČR vyjmenoval; jsou to: Apoštolská církev (AC), Bratrská jednota baptistů (BJB), Církev adventistů sedmého dne (CASD), Církev bratrská (CB), Církev československá husitská (CČSH), Církev Ježíše Krista svatých posledních dnů (CJK – tj. mormoni), Církev řeckokatolická (ŘcKC), Církev římskokatolická (ŘKC), Českobratrská církev evangelická (ČCE), Evangelická církev augburského vyznání v ČR (ECAV), Evangelická církev metodistická (ECM), Federace židovských obcí v ČR (FŽO), Jednota bratrská (JB), Církev Křesťanská společenství (CKS), Křesťanské sbory (KS), Luterská evangelická církev a.v. (LECAV), Náboženská společnost českých unitářů (NSČU), Náboženská společnost Svědkové Jehovovi (NSSJ), Novoapostolská církev (NAC), Obec křesťanů v ČR (OK), Pravoslavná církev (PC), Slezská církev evangelická a.v. (SCEAV), Starokatolická církev (SKC), Náboženská společnost pro vědomí Křišny (NSVK), Česká hinduistická společnost (ČHS), Ústředí muslimských obcí (ÚMO). Uvedl také podmínky registrace: k dané náboženské společnosti musí být přihlášeno 300 členů (dříve to bylo 10 000). Ekonomicky využívá výhod plynoucích z registrace jen 17 z těchto 26 církví (zejména na platy duchovních). V Pardubicích působí dle terénního výzkumu tyto náboženské denominace: BJB, CB, CASD, CČSH, ŘKC, ŘcKC, ČCE, NSSJ, CKS, Genkap Kuidó a Bodhi Pardubice.

Následovalo přiblížení stručného náboženského vývoje Pardubic. (V roce 1225 byl založen cisterciácký klášter, v roce 1490 doložena i přítomnost židů. Největší rozvoj náboženského života zažilo město v 30. letech 20. století.) Z 90 700 obyvatel města se v současné době hlásí k nějakému náboženskému vyznání 21 % osob, praktikujících je ovšem pouze 1,1 %. V Pardubicích je podle statistických údajů více lidí bez vyznání (71 %) oproti průměru ČR (58 %). Nakonec dr. Bubík uvedl literaturu, ze které lze čerpat další informace k religiozitě na Pardubicku (viz závěr tohoto článku).

Po tomto úvodním příspěvku následovala vystoupení zástupců jednotlivých církví z Pardubic. Jako první přednesl svou zprávu br. Flégr a ses. Šotolová z **CASD**. Zdůraznili činnost charitativních a vzdělávacích organizací – zejména nejznámější nadaci ADRA. Představili život adventistů – důraz na zdravý způsob života, životní styl. Věří v brzký Kristův příchod, světí sobotu jako den odpočinku, křtí dospělé. Bohoslužby probíhají po celou sobotu (biblická škola, kázání...). Nepožadují dokončení odluky církve od státu. Navazují na reformační hnutí, jednotu bratrskou, baptisty. Vydávají časopis Život víry. (Dle sčítání 2001 má CASD v ČR asi 10 000 členů.)

Informace o **CB** přečetl z referátu br. Samuela Jindry L. Dlouhý. Vznik CB v ČR souvisel s náboženským probuzením na Náchodsku v letech 1860–1880 a vyústil ve vznik Svobodné reformované církve, jejíž iniciátorem byl Jan Balcar, tkadlec a lidový písmák. Druhým střediskem se stala vlivem zahraniční misie z Bostonu Praha. Zakládající

osobností, která vtiskla církvi ráz, byl Alois Adlof (1861–1927), podle nějž evangelium stačí na všechno. Církev kladla důraz na misii a z ní vyplývající sociální a diakonickou činnost. Zdůrazňovala důkladné studium Písma, měla vlastní biblickou školu, přesah její misijní práce zasahoval přes Vídeň na Slovensko a Podkarpatskou Rus, dále také Slovinsko. V roce 1918 se církev přejmenovala na Jednotu česko-bratrskou, čímž vyjádřila své přihlášení se k tradici jednoty bratrské. Další změna jména proběhla v roce 1969 na dnešní „Církev bratrská“ (reakce na přibývajících členy s polskou a slovenskou národností). Církevní zřízení je založeno na principech kongregačních a presbyterních. V čele církve je Rada CB (současný předseda Pavel Černý). CB je evangelikální církví, respektující široké spektrum od pietistických proudů až po charismatickou zbožnost. (Dle sčítání 2001 má CB v ČR asi 10 000 členů.)

Příspěvek o **BJB** přednesl br. kazatel Pospíšil. V úvodu zmínil, že výraz „baptisté“ byl původně hanlivou přezdívkou. Jednalo se totiž o lidi, kteří usilovali o křesťanskou čistotu víry založenou na ryzích biblických základech. Žádali odstranění dogmat tehdejší církve a za to si vysloužili nepřátelství ze stran římskokatolické hierarchie i z kruhů protestantských. Zdůrazňovali totiž, že k víře se může přihlásit jen ten, kdo se vědomě rozhodne pro Krista. Toto rozhodnutí je vyjádřeno křtem. Proto odmítali a odmítají křest nemluvňat. Slovo baptisein je z řečtiny a znamená ponořit (tzn. křtí se ponořením do zvláštního bazénu přímo v modlitebně). BJB není dle br. Pospíšila církví americkou. Zdůraznil naopak evropské kořeny BJB, především švýcarské a holandské novokřtěnce, později i baptisty v Anglii. Připomenul i skupinu novokřtěnců na jižní Moravě – habány. Kvůli pronásledování v Evropě byli baptisté téměř vyhlazeni, zbylí odešli do Ameriky, kde konali misijní práci. Zásady baptistů mají vliv i na ústavu USA. Zpět do Evropy mířily jejich misie v 19. století, přes Německo se dostaly do českých zemí. BJB navazuje i na českou reformační tradici, především na Husa, Chelčického (do 50. let 20. století figurovalo jeho jméno v názvu církve) a jednotu bratrskou. V roce 1885 vznikl první baptistický sbor v Praze (český). Po druhé světové válce návrat reemigrantů ze Zelóva a Volyně způsobil vznik nových sborů. Církevní zřízení BJB je kongregační, sbory se sdružují do jednot a svazů. V ČR je 30 sborů, odmítají finanční příspěvek od státu. Hlavní zásady BJB jsou: Kristus jako nejvyšší autorita v církvi, Písmo jako primární pramen, přihlášení se k obecné církvi jako její součást, víra v Boha Otce, Syna i Ducha svatého, důraz na osobní víru a následování, křest na základě osobního rozhodnutí, všeobecné kněžství, svoboda svědomí a důsledná odluka od státu. (Dle sčítání 2001 má BJB v ČR asi 10 000 členů.)

Za **CČSH** promluvila ses. Jitřenka Klicperová. CČSH vznikla díky úsilí římskokatolických kněží, sdružených v katolické moderně na začátku 20. století, v jejímž čele stál dr. Karel Farský, učitel a profesor náboženství v Plzni. Další významnou osobností byl spisovatel J. Š. Baar. Tato skupina usilovala o modernizaci římskokatolické církve, o zavedení různých reforem (bohoslužby v národním jazyce, dobrovolný celibát, zákaz prodeje odpustků, ...). Poslední pokus v roce 1913 o tuto reformu nebyl papežem přijat. Po první světové válce o Vánocích v roce 1919 kněží tohoto hnutí na mnoha místech ČSR sloužili mši česky. 8/1/1920 byla ustanovena Církev československá (od roku 1971 s přídomkem „husitská“). Přihlásilo se k ní v masových přestupech kolem milionu členů. Vznikající církev měla podporu Československé obce sokolské a legionářů. Sokol propůjčoval církvi sokolovny k bohoslužbám – i v Pardubicích byla první bohoslužba této církve v sokolovně (teprve v roce 1928 CČS(H) otevřela budova Husova sboru v Pardubicích). Normou je pro CČSH Duch Kristův a Apostolikum. Církev má reformační charakter, úctu k vědecké práci, otevřenost a svobodu svědomí a presbyterně-episkopální zřízení. Základ CČSH tvoří náboženské obce, z nich se skládají diecéze a celou církev řídí Ústřední rada. Duchovní i laičtí představitelé jsou voleni. V čele církve stojí patriarcha (CČSH uznává duchovenskou službu žen a případně je světí i na biskupky – je zde tedy teoretická možnost, že by církev mohla vést i „matriarcha“). (Dle sčítání 2001 má CČSH v ČR asi 100 000 členů.)

Dalším řečníkem byl br. Miláček z **CKS**. Zdůraznil, že se tato církev hlásí k reformovaným církvím, s nimiž má společné kořeny, a současně i k evangelikálním proudům, k hnutím probuzeneckým a k letničnímu hnutí. Za první republiky tvořily letniční skupiny občanské sdružení Společnost rozhodných křesťanů. Po roce 1948 byla občanská sdružení zrušena, členy i pastory režim pronásledoval, proto se raději zařadili do povolených církví (CB, BJB). Pro vznik CKS byl rozhodující příchod vikáře Dana Drápala do sboru ČCE na Maninách, který za jeho působení vyrostl z nejmenšího v jeden z největších. V roce 1990 měl tento sbor 100 členů. Další letniční skupinou byla před rokem 1989 státem povolená Apoštolská církev (na Těšínsku). V roce 1990 vystoupil sbor na Maninách z ČCE a jeho členové založili Křesťanské společenství Maniny. Po vzniku podobných skupin v dalších městech se církev rozšířila na dnešních 30 sborů působících na 50 místech v ČR. Křesťanská společenství mají společnou registraci (jde o církev finančně nezávislou na státu, její členové nesmí pracovat ve vězení, nemocnicích, ...). V církvi působí laičtí kazatelé, sbory jsou autonomní, pastoři přijímáni, nikoli voleni. (Dle sčítání 2001 má CKS v ČR asi 4 000 členů.)

Za **ŘKC** promluvil br. farář Václav Vacek z Letohradu. ŘKC je dle něj obrovský kolos, netajil se ale ani obdivem k zakládání nových (početně malých) křesťanských společenství. Těší jej práce křesťanů. Promluvil o potřebě učenictví. Ve svém neotřelém projevu vyjádřil touhu po biblické sebereflexi křesťanů ve 20. století. I výrazné osobnosti v politice, které zdůrazňují její mravní rozměr, nedokáží mnoho prosadit. Vyzdvihl návrat k Písmu a k pokání. Neopominul ani potřebu vyrovnat se s dějinami. Ať jde o emigranty či židy. Mluvil též o potřebě zařadit se správným směrem, protože ono nesprávné zařazení mívá tragické důsledky. V poslední části svého projevu zmínil práci s muži – „chlapy“, manželská setkání a další okruhy činnosti křesťanů. Upozornil na tabuizaci smrti v dnešní společnosti. Nakonec seznámil přítomné s projektem Zmizelí sousedé. (Dle sčítání 2001 má ŘKC v ČR asi 2,7 milionu členů, celosvětově asi 1 miliardu.)

Na závěr ses. dr. Melmuková krátce přiblížila **ČCE**. Připomenula zvláště její nepřerušenu tradici české reformace od M. J. Husa přes jednotu bratrskou a období protireformace. V době toleranční byla církev české reformace uměle rozdělena do dvou v zemi nepůvodních konfesí. V roce 1918 se obě církve, reformovaná a luterská, spojili do jedné církve s dnešním názvem. ČCE má presbyterně-synodní zřízení, sbory tvoří senioráty a nejvyšším církevním orgánem je synodní rada. Kazatelé jsou voleni. V čele synodní rady stojí synodní kurátor (laik) a synodní senior (duchovní). (Dle sčítání 2001 má ČCE v ČR asi 120 000 členů.)

V poslední části svého projevu ses. Melmuková seznámila přítomné s činností Kruhu českých duchovních tradic. V závěru kolokvia dr. Bubík v diskusi zodpovídal dotazy posluchačů, zaměřené především na otázku studia, fungování a práce katedry religionistiky.

Bibliografie ke podrobnějšímu studiu religiozity na Pardubicku:

MACHOVÁ, Tereza: Církev a náboženské společnosti působí v Pardubicích, absolventská práce na KRF FHS UPCE (k dispozici v knihovně UPCE).

SAKAŘ, Jan: Dějiny Pardubic nad Labem (do roku 1900), Pardubice 1926.

VALOVÁ, Dana: Církev a náboženské společnosti v současném pardubickém regionu, absolventská práce na KRF FHS UPCE (k dispozici v knihovně UPCE).

Zprávu pro Informační bulletin pořídil Ladislav Dlouhý. ■

Výstava „Husitství ve své vlastní výpovědi“ v Lysé nad Labem

Od 7. prosince 2004 do 12. března 2005 byla v Muzeu Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem instalována výstava „Husitství ve své vlastní výpovědi“, jejímž autorem je společnost VERITAS. (Tato výstava se před několika lety nacházela v Památníku české reformace ve Velké Lhotě u Dačic. Později se proměnila v putovní výstavu a byla prezentována na několika místech republiky. Kromě mnoha jiných výstav oslovila i pedagogy základní školy v Krucemburku, vedení této školy si proto nechalo zhotovit kopii celé výstavy jako učební pomůcku do hodin dějepisu.)

Na vernisáži 7/12 v Lysé nad Labem promluvil br. jednatel Soukup. Jeho projev doplnilo hudební vystoupení trojice učitelů Základní umělecké školy v Lysé nad Labem vedené paní ředitelkou Vlastou Blažkovou. 24/2 proběhla v rámci výstavy ještě docela hojně navštívená přednáška ses. moderátorky Melmukové o husitství. Posluchači se po přednášce se zájmem zapojili i do diskuse.

Podle údajů muzea výstavu sestávající se z 20 panelů, navštívilo během celé zimy asi 150 návštěvníků, plus dalších asi 70 v rámci vernisáže a přednášky. Na výstavních panelech se nacházely zejména vybrané úryvky pramenů doplněné obrazovými materiály.

(Kromě krátkodobých výstav se v muzeu nalézají i stálá expozice o životě a díle světově proslulého českého orientalisty, rodáka narozeného přímo na evangelické reformované faře v Lysé nad Labem, prof. dr.

Bedřicha Hrozného, který rozluštil jazyk starověkých Chetitů.)

Část projevu br. jednatele při vernisáži:

O husitství se mluvilo v různých dobách různě. Už v době, kdy se husitství v české zemi rozhořelo, byli husité bez hlubšího studia jejich myšlenek paušálně označeni za „kacíře“ (to znamenalo asi tolik jako vyvrhel, vrah nebo lupič). V letech pozdějších se o nich pod vlivem druhotných pramenů hovořilo v podobném duchu – za všechna odsuzující vyjádření z doby pobělohorské i moderní jen jedno: V roce 1889, kdy se český sněm zabýval návrhem umístit desku se jménem M. J. Husa na fasádu Národního muzea, kníže Karel Schwarzenberg nazval při debatě ve sněmu husity bandou lupičů a žhářů. Ve druhé polovině minulého století si naopak husitství zbaveného náboženské roviny, která byla ovšem jeho základním aspektem, komunisté velice považovali. V silném sociálním akcentu české reformace hledali předobraz třídního boje a ve vojenských úspěších viděli inspiraci pro plánované a uskutečňované „vítězství proletariátu“. Kladný postoj k husitství v době předlistopadové dnes bývá příčinou jeho absolutního odsouzení (jako by husité mohli za

pokřivenou interpretaci svého hnutí). Dokonce zaznívají hlasy typu: Jan Žižka = Usáma bin Ládín středověku apod. Naše výstava nechává hodnocení husitství na vás. Až si tuto výstavu, tvořenou až na poslední dva panely, výhradně tzv. primární prameny (tj. autenticky dobovými a nikým tehdejšími ani později žijícím nezprostředkovanými), prohlédnete, měli byste si udělat sami obrázek, jestli se jednalo o fanaticky-revoluční hnutí, které jen bořilo, ničilo, zabíjelo a pánilo a nebylo vůbec ochotné k jednání; nebo šlo o hnutí, které od počátku preferovalo „boj duchovní“, a když nebylo k tomuto jednání uznáno jako rovnocenný partner a dokonce proti němu byla vyhlášena nejedna, ale hned pět křížových výprav, částečně ztroskotalo na vlastní nejednotnosti.

Foto v textu: O. Rašín ■

21. seminář pro učitele a zájemce o dějepis, český jazyk a spol. vědy (Pardubice, 5/3/2005)

Pobělohorští exulanti, jejich odkaz – a co s ním?

■ prom. hist. Edita Štěříková

Většina exulantů odcházejících v době pobělohorské protireformace z Čech, ať byli české nebo německé národnosti, byli lidé prostí: řemeslníci, sedláci, zahradníci, chalupníci, nádeníci. I ti nejchudší z nich byli doma při vši své bídě vevázáni do užších či širších příbuzenských a sociálních společenství, která jim zajišťovala přežití. Pro své vyznání však vzdali svou existenční jistotu v Čechách nebo na Moravě, trpěli v cizině nouzi a často i pohrdání. Mnozí jejich současníci se nad jejich jednáním s obdivem nebo nepochopením pozastavovali. Exulanti však zdůrazňovali stále znovu pohnutky svého rozhodnutí: „Více sluší poslouchati Boha než lidi.“ (Skutky 5,29).

V Čechách a na Moravě zakusili tajní čtenáři Bible mnoho strachu. Báli se lidí (státní a církevní správy) trestajících je pro četbu Slova Božího a nutících je k vyznání víry, kterou nesdíleli. Poslušnost Bohu, k níž patřila i pravdivost, byla pro ně vzdor jejich strachu tak vysokou hodnotou, že byli ochotni přinést pro ni velké oběti: posměch, bití, svá hospodářství, své domovy, své rodiny i své životy.

Kromě slídilství lidí k tomu státní a církevní správou ustanovených a udavačství nepřejících či zfanatizovaných sousedů je přiváděla do zvláště těžkých situací také vážná onemocnění. Nepřizvala-li rodina římskokatolického duchovního, upadla do těžkého podezření z kacířství. Přivolala-li ho a nemocný se proti svému přesvědčení nechtěl například modlit k Panně Marii, nedala se katastrofa odvrátit. Ti, kteří v nemoci nebo při výslechu v největší nouzi a utrpení podlehlí, omlouvali své falešné vyznání tím, že „*Spasitel se nedívá na ústa, když člověk své utrpení už nemůže vydržet.*“ Uspokojivá omluva to nebyla, a proto je obtížené svědomí dohánělo k emigraci.

Exulanti se těšili na svobodu svědomí a na společenství věřících, s nimiž chtěli v lásce a jednomyslnosti vést bohulibý život. V cizině se však zpravidla setkali s některými omezeními svých bohoslužebných řádů a v 18. století byli v německých zemích navíc konfrontováni učením dvou, tří až čtyř různých evangelických církví. Byli ochotni se přizpůsobit, ale jen tak daleko, jak jim to svědomí podle jejich znalosti a výkladu Bible dovolovalo. S hledáním a hájením Boží pravdy se tedy potýkali i v exilu. Každá z evangelických církví měla své biblické důrazy, a prostí exulanti se nemohli dost rychle zorientovat.

Ochotně a nenasytně naslouchali biblické argumentaci teologů, ale protože si byli vědomi své osobní zodpovědnosti před Bohem, nešetřili otázkami. Netrpěliví a panovační kazatelé u nich velký úspěch neměli, zatímco trpěliví kazatelé věnující dostatek času výkladům Písma i otázkám posluchačů, je formovali biblickými texty do věrouky té které církve. Protože však kazatelé, kteří měli na exulanty svými biblickými výklady vliv, nebyli jednotní, nebyli jednotní ani jejich posluchači. Tak vznikaly neutěšené poměry, které exulanti velmi těžko snášeli.

Řešení neúnosné situace pomýlených Čechů v Berlíně naznačil berlínský luterský farář Daniel Pakosta (sám exulant). Přišel však do českého sboru až poměrně pozdě a už po pěti letech služby zemřel. Vycházel ze základních slov evangelia. Různé důrazy na různá biblická místa pokládal za doplňující se, nikoliv si odporující, a proto je laskavě a mírumilovně snášel. V exulantských sborech všech tří církví našel brzy kladný ohlas.

Na mnohých místech byly větší skupiny exulantů bez kazatelů odkázány samy na sebe. Ačkoliv byli exulanti stále znovu od dvacátých let 17. století až do druhé poloviny 18. století podezříváni (v neposlední řadě pro své podomní schůzky k pobožnostem) ze sektářství, došlo ke skutečnému projevu sektářství snad jen v jednom jediném případě ve Slezsku v Chechlově. K sektě Václava Hejcmana tam patřilo asi třicet lidí, většinou jeho příbuzní. Tato sekta však opustila cestu určovanou biblickými výklady a přiklonila se k výkladům snů a zjevení.

Přesto, že se v pramenech úřední i soukromé povahy dočítáme o nesvárech mezi exulanty, vyplývajících z výše uvedených těžkostí církevní orientace, nacházíme zároveň v nejrůznějších souvislostech i jiná svědectví o tom, jak Slovo Boží zasahovalo do jejich života. V praktických malých všedních střetnutích smiřovala biblická slova rozhádané muže či ženy. Příležitostí ke konfliktním situacím muselo být mnoho, pomyslíme-li, že exulanti byli často po léta nuceni bydlet až po pěti rodinách v jedné místnosti. Jejich vzájemná ohleduplnost a solidarita v materiálním zaopatření byla příkladná.

Boha chtěli exulanti v každém případě poslouchat. Chtěli žít v „*bázni Boží*“, a tak také vychovávali své děti. Učili je od nejútlejšího věku z paměti biblickým veršům, vedli je k plnění přikázání Božích.

To, čím žili, odkazovali exulanti nejen svým dětem, nýbrž nejednou doslova i českému národu, na nějž v exilu nezapomínali: „*Více sluší poslouchati Boha než lidí.*“ Jinými slovy: „*Život v bázni Boží.*“

Co s exulantskou historií? Co s exulantským odkazem?

Historie českých exulantů by v žádném případě neměla prohlubovat příkopy mezi evangelíky a římskými katolíky. Exulanti se sami ve svých projevech jen zřídka nechávali strhnout k agresivním reakcím proti římským katolíkům, ačkoliv by to bylo z lidského hlediska pochopitelné už vzhledem k jejich přestálému utrpení ve vězeních, trvale poškozenému zdraví a také vzhledem k umučení jejich rodinných příslušníků.

Exulantská historie je neoddělitelnou součástí historie českých evangelických církví. Evangelíkům by mělo jít především o to, poznat pravdu této historie v co nejširším záběru. Jako evangelíci však nemáme právo poukazováním na utrpení exulantů nutit římské katolíky k pokání.

Římskokatolickou církev vede exulantská historie jistě k zamyšlení. Křesťané, ať evangelíci nebo římsští katolíci, pochopí a ocení exulantský odkaz: „*Více sluší poslouchati Boha než lidi.*“ Také touhu po poznání pravdy a zdůraznění osobní zodpovědnosti před Bohem mohou obě církve jako exulantský odkaz hlouběji promýšlet.

Co si má počít s exulantskou historií a exulantským odkazem sekularizovaná společnost? Co lidé, kteří v Boha nevěří? Pojem „*bázeň Boží*“ dnes ve slovníku sekularizované společnosti samozřejmě chybí. Avšak otázka autority jako takové musí být stále znovu diskutována, protože její řešení podstatně zasahuje jak do výchovy, tak do politiky. Exulantská historie poskytuje podněty k celé řadě stále živých otázek. Například: Jaký je smysl života? Jaké uznáváme autority? Jakou hodnotu má pravdivost a poctivost? Co jsme ochotni obětovat pro své přesvědčení? Jsme ochotni své názory korigovat? Jak je to s přetvářkou? Kam až má sahát tolerance? Jak je to s vlastenectvím, jak se soužitím národností, jak s mezilidskou solidaritou? To jsou otázky, které musí být řešeny a promýšleny v nových generacích a nových situacích stále znovu, a proto stojí za to, věnovat přitom pozornost i exulantskému odkazu a exulantským zkušenostem.

Bibliografie k tématu přednášky:

- ŠTĚŘÍKOVÁ, E.: Běh života českých emigrantů v Berlíně v 18. století, Praha 1999.
ŠTĚŘÍKOVÁ, E.: Exulantská útočiště v Lužici a v Sasku, Praha 2004.
ŠTĚŘÍKOVÁ, E.: Pozváni do Slezska, Praha 2001.
ŠTĚŘÍKOVÁ, E.: Zelów (Česká exulantská obec v Polsku), Praha 2002.
ŠTĚŘÍKOVÁ, E.: Země otců, Praha 1995.
ŠTĚŘÍKOVÁ, E.: Z nouze o spasení (Česká emigrace v 18. století do Pruského Slezska), Praha 1992.

Tyto základní teze, kterými ses. Štěříková svou přednášku pro čtenáře Informačního bulletinu shrnula, je možno doplnit o obsáhlejší záznam přednášky a rozhovoru provedený br. Jiřím Šmídou, nadepsaný Odkaz pobělohorských exulantů – otiskl jej Evangelický týdeník Kostnické jiskry 90, 2005, č. 12–13. Rozhovor redaktora J. Uhlíře se ses. Štěříkovou pro internetový magazín ChristNet.cz (přímý odkaz: <http://christnet.cz/magazin/mag.asp?clanek=2259>) otiskl i Informační věstník o. s. Exulant č. 19 (1/2005), s. 12–14. Foto v textu: T. Stodola ■

Z jednání Komise ERC pro studium rekatolizace

V březnu 2005 se uskutečnilo po loňském úvodním první opravdu pracovní zasedání Komise Ekumenické rady církví v České republice (ERC). Zastoupení naší historické společnosti mezi přítomnými bylo na tomto jednání poměrně početné, což ukazuje na neobyčejnou závažnost této problematiky v očích členů VERITAS.

Pro čtenáře Informačního bulletinu dále přetiskujeme oficiální zprávu o tomto zasedání, kterou podala tajemnice ERC Jitka Krausová 15/3/2005 na webových stránkách ERC. Odtud ji převzal a otiskl Evangelický týdeník Kostnické jiskry (přesná citace: ET-KJ 90, 2005, č. 13, s. 3).

„KOMU PŘINESL TOLERANČNÍ PATENT Z ROKU 1781 VYTOUŽENOU SVOBODU? O práci Komise pro studium rekatolizace v Čechách a na Moravě

Dne 3. března se konalo v sídle Ekumenické rady církví ČR v Praze další zasedání Komise pro studium rekatolizace v zemích Koruny české v 16.–18. století za přítomnosti 25 teologů, historiků, sociologů a dalších členů církví. Historička a teoložka dr. Eva Melmuková přednesla referát na téma: ‚Křesťané, hlásící se k české reformaci v 18. století.‘ Vyložila proces a následky vyhlášení tolerančního patentu Josefa II. z roku 1781, který v prostoru Čech a Moravy opět povoloval helvetské a augsburské, avšak již žádné jiné vyznání. Na její teze reagovala v rámci koreferátu historička dr. Ivana Čornejová, soustředila se především na otázku periodizace a vymezení termínu ‚rekatolizace‘. Pohledy obou expertů se lišily zvláště v názorech na okolnosti samotného průběhu vyhlášení tolerančního patentu na jednotlivých panstvích. O slovo se dále přihlásil odborník na situaci nekatolíků v 18. století sociolog Mgr. Zdeněk R. Nešpor. Vyjádřil se kriticky k výpovědní hodnotě oficiálních výsledků rekatolizace, na druhé straně také postavil v otázku kontinuitu tradice na straně protestantů. V následující části setkání diskutovali účastníci o organizační stránce práce komise a sjednotili se v systematickém rozdělení jednotlivých tematických historických a teologických okruhů spojených s rekatolizací. Další setkání komise se uskuteční 19. května opět v sídle Ekumenické rady církví v Praze. Všichni zájemci o spolupráci jsou vřele vítáni, další informace je možné obdržet na ERC, Donská 370/5, 101 00 Praha 10 (tel. 271 742 850) nebo přímo od předsedy komise D. Nevala (dneval@etf.cuni.cz).“

Zdroj – přímý odkaz: <http://www.ekumenickarada.cz/index.php?ID=347>

Podrobnější zpráva o činnosti Komise ERC pro studium rekatolizace včetně poznámek z jednání ze dne 19/5/2005 odezní na valné hromadě VERITAS 28/5/2005. Výtah z ní si pak budete moci přečíst v podzimním čísle Hlasu Střediska české reformace (č. 10/2005).

Sekretář komise br. dr. Neval zaslal naší historické společnosti všechny dokumenty včetně záznamu z přednášek, protokolu zasedání ze zahajovacího setkání a zprávy o činnosti komise v roce 2004. Zájemci si mohou vyžádat elektronické nebo po úhradě i tištěné kopie těchto materiálů na adrese společnosti VERITAS. ■

Komentář k novele stanov společnosti VERITAS

Vloženou přílohou tohoto čísla Informačního bulletinu jsou stanovy společnosti VERITAS v novém platném znění od 1. ledna 2005. (Novelu stanov schválila loňská valná hromada a 2. září 2004 ji na vědomí vzalo i Ministerstvo vnitra ČR.) Pro snazší orientaci členů uvádíme přehled změn, jimiž se novelizované stanovy liší od předchozí verze platící od roku 1995 do roku 2004:

- Velkou změnou je zcela nový článek č. 3.2.2., který zprůhledňuje způsob vyřazování dlouhodobě neplatících členů z členské kartotéky. Podle článku se bude postupovat poprvé v roce 2006, aby všichni členové měli dost času se s novelou seznámit a případně včas uhradit své případné nedoplatky. Přijetí i vyřazení člena je v kompetenci výboru.
- V článku 4.1. byla doplněna věková hranice zletilosti kvůli souladu s obecně-právními předpisy. Články 4.2. a 4.3. jsou nově přidány. V obou případech jde opět jen o kodifikaci stávající praxe.
- V článku 5.5. byl vzhledem ke snížení celkového počtu členů na průměrných 70 snížen i počet členů výboru z původních 11 na 7. Analogicky upraven i článek 6.7. Nová volba sedmičlenného výboru proběhne až na valné hromadě v roce 2006 (článek 9.2.).
- Malé zjednodušení bylo provedeno v článku 5.7. – nově není nutné volit na každé valné schůzi předsedajícího, jeho rozhodnou úlohu při rovnosti hlasování přebírá automaticky moderátor a pouze v jeho nepřítomnosti je volen předsedající.
- V článku 5.8. upřesněno, že čestní členové (tj. obzvláště vážení členové společnosti zvolení na valné hromadě) mají možnost účastnit se schůzí výboru s hlasem poradním.
- Docela nový je článek 5.15. a podobně i 6.11.
- Do článku 6.3. bylo doplněno, že schůzi výboru může v nutném případě svolat i jednatel.
- Nově byl zařazen článek 6.5., který objasňuje úlohu náhradníků na jednáních výboru.
- Drobné úpravy obsahuje i článek 6.8.
- Poslední změnou jsou Přejícná ustanovení v článku č. 9. ■

Společnost VERITAS na konci roku 2004

Do roku 2005 vstoupila společnost VERITAS v počtu 71 členů. Tento počet se v poslední době udržuje přibližně v této výši. Členstvo tvoří ve velké většině senioři. Počet úmrtí členů téměř vyvažují nové přístupy. S ohledem na to prosíme členy, aby ve svém okolí nabízeli svým přátelům členství v naší společnosti a napomáhali tak informovanosti o nás a o našich úkolech a cílech. Jak je patrné z následující tabulky a grafu, nejméně členů tvoří střední generace. Po stránce konfesní lze jen potvrdit to, co o sobě VERITAS prohlašuje – je to společnost interkonfesijní, tvořená příslušníky různých denominací (největší zastoupení mají členové ČCE) i lidmi konfesně nevyhraněnými.

S ohledem na finanční stránku lze s uspokojením konstatovat, že se v roce 2004 povedlo splatit všechny dluhy, které naše hospodaření tížily již od roku 2001. Do roku 2004 jsme vstupovali s 15 000 Kč z čehož bylo 10 000 Kč dluhů. Po účetní uzávěrce za rok 2004 bylo v pokladně a na účtě necelých 5 000 Kč. To vše ovšem za běžného provozu spojeného s nejrůznějšími výdaji (pracovní soustředění, shromáždění k 21/6/1621, náklady na poštovné a rozmnožování tiskovin, vedení účtu, ...). Vzhledem k odsunutí termínu přechodu na podvojný účetnictví u církví a občanských sdružení až na 1/1/2007 společnost VERITAS nadále účtuje v jednoduchém účetnictví.

Činnost během roku byla jako obvykle velmi bohatá. Dva vzdělávací semináře v Pardubicích na jaře a na podzim, v únoru účast br. Soukupa na semináři o vztahu státu a církví, na přelomu dubna a května účast několika členů na konferenci protestantských muzeí v Carla–Bayle ve Francii, v květnu volební valná hromada, v červnu vzpomínkové

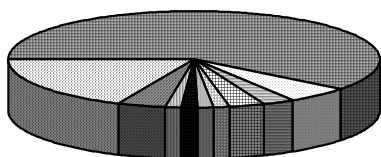
shromáždění 21/6, v červenci vydařené soustředění mladých historiků, v srpnu návštěva saské zemské výstavy v Torgau a na konci září mimořádná brigáda mladých historiků v Telči, v říjnu pak podzimní seminář, kterému jsou věnovány úvodní strany tohoto časopisu. O proběhlých akcích a dalších důležitých informacích byli všichni členové vyzkoumeni Informačním bulletinem a Hlasem Střediska české reformace. Zvláštní zmínku si jistě zaslouží vydání a distribuce nového dílu Edice tolerančních přihlášek (tentokrát Královéhradecko). Prodalo se asi 30 svazků, které můžete nalézt kromě vlastních zejména v knihovnách oblastních a okresních archivů. Na dalších svazcích se usilovně pracuje. Ze zprávy pro valnou hromadu 2005 vybral M. Soukup ■

Statistika členstva společnosti VERITAS podle údajů k 31. prosinci 2004

Rozhodný okamžik: 31. prosinec 2004

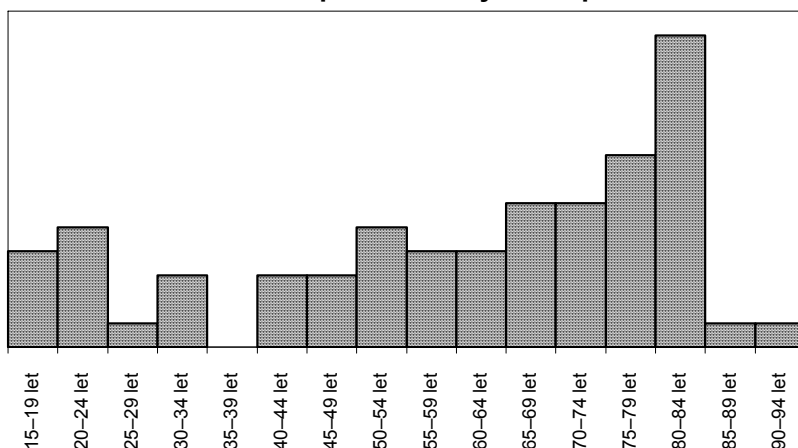
Sledované hledisko	Ukazatel	Hodnota	Podíl %	Poznámka
počet členů	celkem	71	100%	
struktura podle pohlaví	z toho mužů	40	56%	
	z toho žen	31	44%	
struktura podle státní příslušnosti	Česká republika	70	99%	
	Slovenská republika	1	1%	
struktura podle vyznání	Českobratrská církev evangelická (ČCE)	43	60,6%	
	Církev československá husitská	4	5,6%	
	Bratrská jednota baptistů	2	2,8%	
	Ochranovský seniorát ČCE	2	2,8%	
	Církev bratrská	1	1,4%	
	Římskokatolická církev	1	1,4%	
	Slezská církev evangelická AV	1	1,4%	
	Evanjelická církev AV (Slovensko)	1	1,4%	
	bez církevní příslušnosti	3	4,2%	
	neuveдено	13	18,3%	
věková struktura	věk nejstaršího člena	90		*1914
	věk nejmladšího člena	18		*1986
	průměrný věk	55		*1949
	věk prostředního člena (medián)	66		*1938
	nejčetnější věk (modus)	81	5 osob	*1923
	(střední délka života ČR – k roku 2001)	75		*1929
	členové starší než 75 let	21	32%	*1929 a starší

Struktura členů podle vyznání

- Českobratrská církev evangelická (ČCE)
- Církev československá husitská
- Bratrská jednota baptistů
- Ochranovský seniorát ČCE
- Církev bratrská
- Římskokatolická církev
- Slezská církev evangelická AV
- Evanjelická církev AV (Slovensko)
- bez církevní příslušnosti
- neuvedeno

Struktura podle věkových skupin

Internetové stránky společnosti VERITAS

Br. jednatel se v prosinci 2004 zúčastnil valné schůze o. s. Evangnet, které je naším internetovým hostitelem. Sdružení má velmi malou členskou základnu: dva kolektivní členy a devět fyzických osob. Evangnet ale využívá mnohem více lidí i organizací. Největším problémem je nedostatek financí – kdyby každý, kdo nějak užívá služeb Evangnetu, zaplatil tak jako VERITAS jen členský poplatek (500 Kč ročně, tato výše platí i pro rok 2005), mělo by sdružení Evangnet peníze na nové technické vybavení, provoz i odměny pracovníkům. Velkou nutností je v současné době zejména zapojení účinného filtru, který by dokázal v emailových schránkách na Evangnetu oddělit nevyžádanou poštu (spam) od pošty legitimní.

Od podzimu 2004 se webové stránky VERITAS kvůli velké zaneprázdněnosti jejich správce příliš nezměnily. Přesto ale počátkem roku 2005 došlo například k optimalizaci stránek na vyšší rozlišení a pro volně šiřitelný prohlížeč Mozilla Firefox. Z dalších nutných změn vybíráme: zpřístupnění novelizovaných stanov, kalendária 2005, přidávání pozvánek v dostatečném předstihu a zveřejnění nového dílu Edice tolerančních přihlášek. Návštěvnosti stránek v tomto období velmi pomohlo uveřejnění informace o této edici na genealogickém serveru Rod & Clan. Proto jsme mohli v dubnu zaznamenat dosud nejvyšší počet unikátních přístupů (dle IP adresy jednotlivých počítačů): 912 za měsíc, což je v průměru více než třicet denně. Zájem o stránky se plynule zvyšuje, v květnu možná přesáhne psychologickou hranici tisíc za měsíc. Více než 70 % návštěvníků pochází z tuzemska, největší zájem je kromě titulní stránky o Informační bulletin a zejména Kruh českých duchovních tradic, který se dlouhodobě drží na medailových pozicích. V souvislosti s volbou nového papeže stoupla návštěvnost u stránky s analýzou deklaráce Dominus Iesus, kterou podepsal ještě jako kardinál Ratzinger. Hned za ní následuje podle počtu návštěv stahovací stránka Edice tolerančních přihlášek. Stránky dosáhly od svého založení v květnu 2002 dne 22/4/2005 celkem 3 500 unikátních návštěvníků, tzn. za poslední rok skoro 2 000 čtenářů. To je při jejich omezené (v podstatě amatérské) kvalitě nesporný úspěch. Zdá se, že společnost VERITAS má minimálně internetové obci stále co zajímavého nabídnout.

M. Soukup, správce stránek ■

Ohlédnutí za prvním moderátorem a prvním jednatelem spol. VERITAS

PhDr. Vladimír Sakař, CSc. dipl. tech. Kristoslav Řičař

V roce 2004 jsme se rozloučili se zármutkem, ale i s velikou vděčností za vykonanou práci s oběma bratry, jejichž úmrtí jsme v Hlasu Střediska české reformace č. 9/2004 oznámili.

Dnes je na místě připomenout alespoň náznakem obětavou a všestrannou činnost těchto našich milých představitelů a spolupracovníků. Oba stáli uprostřed dění historické společnosti VERITAS od jejího založení 4. dubna 1992, a to ve výše uvedených funkcích, které zastávali, pokud to bylo možné.

Bratr Řičař byl z vážných zdravotních důvodů nucen ukončit svou aktivitu již v roce 1995. Zůstával však stále ve spojení a snažil se přispívat alespoň nepřímo, zejména v oblasti genealogie. V historické společnosti položil solidní základ její funkční existence. Byl iniciativně u zrodu Informačního bulletinu, který (vedle později založeného Hlasu Střediska české reformace) každým rokem podává zprávy o životě VERITAS.

Bratr Sakař přes téměř nepřetržité zdravotní obtíže vytrval ve své funkci až do svého odchodu z našeho středu. Aktivně se účastnil činnosti historické společnosti zejména svými přednáškami a odbornými články. Setkávali jsme se s ním při různých akcích v Praze, Pardubicích i Velké Lhotě u Dačic. Pokud se ze zdravotních důvodů nemohl někde účastnit osobně, připravil pečlivě vše, co se očekávalo a mělo být k dispozici. Témata jeho

přednášek a článků se vztahovala k českým dějinám zejména starší doby a pak období husitství, stejně jako k historii křesťanství především ve středověku v různých oblastech Evropy. Zajímavým způsobem přibližoval tzv. kacířská hnutí jižní části kontinentu a také vývoj ve Velké Británii a Irsku.

Oba naši „otcové zakladatelé“ zůstávají ve vděčné paměti mnoha členů historické společnosti VERITAS a stopy jejich působení zůstanou trvalým vkladem pro další činnost.

E. Melmuková, moderátorka VERITAS ■

O čem jednal výbor společnosti VERITAS 13/11/2004, 22/1/2005 a 5/3/2005

- Novou moderátorkou za zesnulého br. dr. Sakaře byla 13/11. zvolena ses. doc. PhDr. Eva Melmuková.
- Uprázdňené místo ve výboru neobsadil ani jeden z náhradníků. Do výboru byl od 22/1. až do konce funkčního období kooptován nový člen VERITAS br. PhDr. Boris Koblle, a to zejména s ohledem na započaté projekty, které br. Koblle, jako jeden z nejbližších br. Sakaře, pomůže dokončit nebo předat jiným členům výboru.
- Definitivním pokladníkem se od 1/1/2005 stal br. Ladislav Dlouhý. Změna dispozičních práv k účtu společnosti VERITAS byla provedena 5/3/2005.
- Velká Lhota u Dačic: Darem jsme do expozice dostali Šalounovu bustu M. Jana Husa. Kvůli rozšíření okruhu aktivit ve Velké Lhotě výbor rozhodl také o úpravě terminologie vzhledem k Velké Lhotě. V Evangelickém tolerančním areálu ve Velké Lhotě u Dačic bude od roku 2006 existovat Středisko české reformace s Památníkem české reformace a dále také nově Středisko evropské vzájemnosti. Evangelický toleranční areál byl prezentován i na přehlídce občanských sdružení Jindřichohradecka v Jindřichově Hradci.
- Výbor navázal užší spolupráci s občanským sdružením Exulant. Výborovou schůzi Exulantu v únoru 2005 navštívil br. jednatel, na schůzi vedení VERITAS v březnu pak byl na oplátku br. Šmída jako člen výboru Exulantu. Konkrétní spolupráce bude probíhat především ve výměně pozvánek a jejich vzájemném publikování v periodikách. Členové VERITAS byli také požádáni o nabídku témat přednášek, které by mohly odeznít na nějaké akci Exulantu. Výbor VERITAS vyzývá členy, aby se svými nabídkami obraceli na br. jednatele, který vše předá kontaktní osobě o. s. Exulant.
- Podobně udržujeme dobré vztahy se studentským občanským sdružením Herodotos. Herodotos se letos podílí na přípravě a organizaci letního pracovního soustředění mladých historiků.

Nabídka publikací

- **Edice tolerančních přihlášek: Tábor (2. doplněné a opravené vydání)**

Historická společnost VERITAS dává na vědomí všem zájemcům, že dokončila a připravila k distribuci druhé, doplněné a opravené vydání Edice tolerančních přihlášek z let 1781–1782. Jde o svazek:

země Čechy, kraj 14 Tábor

Svazek je rozšiřován elektronicky – volně ke stažení na webové adrese <http://veritas.evangnet.cz>. Elektronickou verzi zasíláme též na CD-ROM. Zájemci o tištěnou verzi si ji mohou pomoci jednoduchého formuláře rovněž objednat. Formulář je k dispozici na výše uvedené internetové adrese, nebo si o něj napište na tuto adresu: Mgr. Miroslav Soukup, Sídliště 1436/17, 289 22 Lysá nad Labem; případně email: veritas@evangnet.cz.

Edice tolerančních přihlášek přináší systematicky utříděné prameny o průběhu prvního roku po vydání tolerančního patentu, včetně jmenných přihlášek k evangelické víře. Využijí ji například rodopisci nebo historikové zaměřující se na tuto nedílnou část dějin naší země. Neměla by chybět v žádné historicky zaměřené vědecké knihovně.

Svazek Tábořský kraj (v rozsahu josefínského územně–správního uspořádání) pokrývá území těchto dnešních okresů: jižní Benešovsko, Tábořsko, Pelhřimovsko a Jindřichohradecko. Hlavní centra přihlášených jsou na Pelhřimovsku a v okolí Studené.

Výbor historické společnosti VERITAS

- **Evangelíci v rané toleranční době v Čechách a na Moravě**

Společnost VERITAS je už asi poslední, kdo ještě nabízí ke koupi v současnosti tento dosud nepřekonaný sborník k dané tematice. Na adrese společnosti VERITAS jej může každý zájemce získat za cenu 499 Kč.

Bibliografická citace sborníku: *Evangelíci v rané toleranční době v Čechách a na Moravě, Praha 1995 (svazky 1–4, 7–8), 1996 (svazky 5–6), 8 svazků a samostatná kartografická příloha, celkem 423 s.*

- **Památná místa české reformace**

Na adrese společnosti VERITAS můžete stále získat tuto čtyřjazyčnou mapu České republiky a Prahy (česky, anglicky, německy, francouzsky) – ideální pomůcku pro výlety a poznávací zájezdy po památných místech pro vás a vaše přátele třeba i z ciziny. Mapa má formát A2, v ČR popisuje 36 míst, v Praze dalších 18. V úvodu je navíc zmíněn stručný pohled do minulosti shrnující základní údaje o historickém vývoji české reformace a jejím zařazením do širších evropských souvislostí. Doplněno černobílými ilustracemi. Mapu vydala společnost VERITAS v Pardubicích v roce 1995. Cena mapy je 25 Kč; lze odebrat i více exemplářů.

O letošním připravovaném soustředění mladých historiků

Pro informaci členů VERITAS přetiskujeme úvodní část projektu letošního soustředění mladých historiků s hlavním tématem: Česko-německé vztahy v Čechách a na Moravě v době tolerance (1781–1784):

„V dnešní době se setkáváme stále častěji ve spojitosti s líčením česko-německých vztahů v minulosti se zdůrazněním vypjatých momentů, kdy se obě etnika žijící v české kotlině svářela a vzájemně napadala. A to i přesto, že byla také období, v nichž mezi nimi docházelo k souladu a vzájemné spolupráci. Jakkoliv nechceme nešťastná období zamlčovat je důležité, abychom připomínali časy spolupráce a důvěry, která smí být nikdy nekončící inspirací na rozdíl od výše jmenovaných, které mohou být pouze mementem.

V dějinách české reformace je období porozumění mezi Čechy a Němci více než dost. Vzpomeňme jen na německé stoupence Husova učení, na německé sbory Jednoty bratrské, či německé účastníky stavovského povstání z řad šlechty i měšťanstva.

Toleranční patent Josefa II. je v povědomí širší veřejnosti jako výrazný dokument, umožňující alespoň částečně náboženskou snášenlivost. Ale již méně je známo, jaká příkoří museli podle patentu se přihlašující prožívat ze strany vrchností, ale i spoluobytelů jednotlivých lokalit, kam se zpráva o něm donesla. Kromě dvou míst nebyl toleranční patent nikde vrchnostmi poddaným sdělen, stejně tak ne vždy bylo umožněno založit toleranční sbor, protože se třeba nedostávalo předepsaného počtu věřících. V této době docházelo na více místech ke spolupráci mezi českými a německými skrytými evangelíky na území Čech a Moravy.

Úkolem letního soustředění, jež se bude konat v týdnu 15.–22. července 2005 by mělo být hledání všech forem vzájemnosti mezi českými a německými evangelíky v době toleranční. Odborná i laická veřejnost bude s výstupy soustředění seznámena v malém dvojjazyčném sborníku. V jeho obsahu naleznou zájemci kromě odborných článků k dané tematice i informace pojednávající o místě setkání, či pomocné materiály předložené účastníkům při plnění zadaných úkolů. Protože se tohoto soustředění bude účastnit středoškolská mládež, je dalším neméně důležitým cílem seznámit ji s metodami historické práce, s dějinami sousedního státu a podpořit další rozvoj kontaktů nejen mezi mládeží, ale i mezi pořádajícími organizacemi.

Organizátoři projektu

- VERITAS, historická společnost pro aktualizaci odkazu české reformace, je občanským sdružením s nadkonfesijním zaměřením. Soustřeďuje se ve své činnosti na studium dějin české reformace, jako specifické formy náboženského myšlení, která výrazně ovlivnila evropské dějiny. Věnuje se i popularizační činnosti mezi učiteli základních a především středních škol a dalšími zájemci o danou problematiku formou seminářů konaných dvakrát ročně v Pardubicích. Ve své činnosti se nevyhýbá ani mládeži; letos již desátým rokem pořádá v červenci týdenní soustředění, tedy prázdninový pobyt, při němž se mladí zájemci zamýšlí nad daným tématem. Například v roce 2004 to bylo české stavovské povstání a Bílá hora – klíčové momenty českých dějin. Tímto předkládaným projektem chce společnost pokračovat v duchu těchto setkání.
- Gymnázium Johanna Mathesia (Johann-Mathesius-Gymnasium) v Rochlitz (Sasko, SRN) je humanitně orientovanou všeobecně vzdělávací školou. Při příležitosti 500. výročí od narození Johannese Mathesia v roce 2004 prezentovali studenti i učitelé této školy rozsáhlou výstavu i dramatickou hru o životě německého reformátora v českých zemích, který dal jejich škole jméno. Velké nadšení, které studenti v těchto aktivitách projeví, a jejich upřímný zájem se zabývat minulostí česko-německých kontaktů, dal podnět k dalšímu projektu: pozvat některé studenty Gymnázia J. Mathesia do Velké Lhoty u Dačic, kde by své znalosti mohli prohloubit a seznámit se nejen se svými českými vrstevníky, ale i s příběhem tolerančního evangelictví v celém kulturně-dějinném kontextu.“

Pozvánky na nejbližší akce

- **Akce pořádané společností VERITAS:**

21/6/2005 18:00 Vzpomínkové shromáždění na Staroměstském náměstí (Mikulášský kostel na Staroměstském náměstí v Praze; úvodní proslovy, koncert, položení věnců k pomníku – u příležitosti 384. výročí poprav 27 představitelů českého stavovského odboje roku 1621.

15–22/7/2005 10. pracovní soustředění mladých historiků (Velká Lhota u Dačic; česko-německý týdenní pobyt mládeže s ústředním tématem: **Česko-německé vztahy v Čechách a na Moravě v době tolerance (1781–1784)**. Přihlášky: na kontaktní adresu v tiráži).

15/10/2005 10:00 22. seminář pro učitele a zájemce o dějepis, český jazyk a společenské vědy (ČCE Pardubice, Sladkovského 638; přednáška dr. Kožiaka z univerzity v Banské Bystrici na téma: **Husité na Slovensku – klady a zápory jejich působení**)

- **Občanské sdružení Exulant nás zve na:**

19/6/2005 10:00 Bohoslužebné shromáždění pro potomky českých a moravských exulantů (Betlémská kaple v Praze; káže Mgr. Pavel Smetana a Mgr. Miroslav Jelinek ze Zelowa; účinkovat budou i Zelowské zvonky)

16–18/9/2005 Poznávací zájezd Moravou po stopách Jana Amose Komenského

8/10/2005 10:00 Konferenci a 10. valnou hromadu (sbor Bratrské jednoty baptistů Praze 4, Na Topolce 14; úvodní bohoslužby, přednáška dr. F. Holečka na téma: **Jak je to s kanonizací M. J. Husa?**)

- **Občanské sdružení Herodotos nás zve na:**

9–14/7/2005 13. konzilium o. s. Herodotos (Levoča, Slovensko)

srpen–září 2005 výstavu Dějiny katolické církve v Libochovicích (Libochovice n. Ohří)

Poznámka redakce: Přednášky V. Sakaře, R. Vlasáka a M. Soukupa z loňského soustředění mladých historiků, avizované v Hlasu Střediska české reformace č. 9/2004, se do tohoto čísla Informačního bulletinu žel opět nevešly. Výbor společnosti projedná možnost jejich vydání ve formě separátu, který se bude nejpozději na podzim 2005 nabízet všem zájemcům za náklady na kopírování. Děkujeme za pochopení a omlouváme se za zpoždění.

Vydává a rediguje pro potřebu svých členů:

VERITAS – historická společnost pro aktualizaci odkazu české reformace

kontaktní adresa:

Sídliště 1436/17

289 22 LYSÁ NAD LABEM

☎ (+420) 607 645 333

Email: veritas@evangnet.cz

Internet: <http://veritas.evangnet.cz>

Redakční uzávěrka: 17/5/2005

Prodejní cena pro nečleny: 10 Kč

© VERITAS 2005

STANOVY

VERITAS – historická společnost pro aktualizaci odkazu české reformace

1. Jméno, sídlo a působnost společnosti VERITAS
  - 1.1. VERITAS – historická společnost pro aktualizaci odkazu české reformace (dále jen „společnost VERITAS“) je spolek, který má sídlo v Telči, náměstí Zachariáše z Hradce č. 21/I, PSČ 588 56.
  - 1.2. Působnost společnosti VERITAS je na celém území České republiky.
2. Cíl činnosti společnosti VERITAS

Účelem společnosti VERITAS je studovat dějiny církví české reformace a poznatky vhodnou formou publikovat. Toho hodlá dosáhnout těmito prostředky:

  - 2.1. Provádí historická bádání v oboru dějiny křesťanské církve v českých zemích a na Slovensku s přihlédnutím k české reformaci.
  - 2.2. Přitom spolupracuje s historiky všech církví i s občanskou veřejností.
  - 2.3. Výsledky své práce vydává formou publikací a článků v periodickém i jiném tisku.
  - 2.4. Zpracovává genealogie významných reformačních osobností.
  - 2.5. Spolupracuje s archivy a muzei církví navazujících na českou reformaci.
  - 2.6. Pořádá přednášky, exkurze a zájezdy s historickým zaměřením.
3. Členství ve společnosti VERITAS
  - 3.1. Řádným členem společnosti VERITAS se stává jednotlivec nebo kolektiv, který se písemně přihlásí, složí předepsaný roční členský příspěvek, je výborem přijat a chce společnosti VERITAS jakýmkoliv způsobem pomáhat.
  - 3.2. Člen společnosti VERITAS přestává být členem jestliže:
    - 3.2.1. oznámí výboru písemně, že vystupuje;
    - 3.2.2. ve třech po sobě následujících letech neplatí členské příspěvky;
    - 3.2.3. byl valnou hromadou vyloučen, protože jedná v rozporu se stanovami a zaměřením společnosti VERITAS.
  - 3.3. Členem společnosti VERITAS může být i občan jiných států.
4. Práva a povinnosti členů společnosti VERITAS
  - 4.1. Každý člen má právo zúčastnit se valné hromady, přednášet v čase tomu určeném své připomínky a návrhy. Členové starší 18 let smí navíc volit členy výboru společnosti VERITAS a být voleni. Každý člen bez rozdílu se smí zúčastnit všech akcí pořádaných společností VERITAS.
  - 4.2. Povinností člena je zejména dodržování stanov a usnesení valné hromady a výboru.
  - 4.3. Všichni činovníci společnosti VERITAS vykonávají své povinnosti bez nároku na odměnu.
5. Valná hromada
  - 5.1. Valná hromada se schází každý rok.
  - 5.2. Valnou hromadu svolává výbor písemnou pozvánkou.
  - 5.3. Jednání valné hromady se svolává nejméně 14 dní před termínem jejího uskutečnění.
  - 5.4. Mimořádná valná hromada je svolána výborem, požádá-li o to alespoň třetina řádných členů.
  - 5.5. Na schůzi valné hromady je jmenovitě voleno sedm členů výboru a dva náhradníci. Kromě nich se volí ještě dva revizoři účtů.
  - 5.6. Podle návrhu výboru ustavuje pracovní sekce v oboru badatelském, archivním, genealogickém, vydavatelském, v oboru pro spolupráci s veřejností atd. Tyto kolektivy mohou svoji práci realizovat dlouhodobě nebo v krátkých termínech dle rozsahu dané práce.
  - 5.7. Při hlasování valné hromady rozhoduje prostá většina přítomných členů. Při rovnosti hlasů rozhoduje hlas moderátora, v případě jeho nepřítomnosti hlas zvoleného předsedajícího valné hromady.
  - 5.8. Valná hromada volí zvláště zasloužilé členy společnosti čestnými členy výboru s právem účastnit se jeho schůzí s hlasem poradním.
  - 5.9. Valná hromada posuzuje a schvaluje výroční zprávu výboru a revizní zprávu.

- 5.10. Schvaluje plán práce a rozpočet na příští rok.
- 5.11. Podle návrhu výboru potvrzuje ustanovení vedoucích jednotlivých sekcí.
- 5.12. Valná hromada schvaluje a případně doplňuje stanovy společnosti VERITAS.
- 5.13. Usnesení valné hromady je platné, bylo-li schváleno prostou většinou hlasů přítomných členů. Při návrhu změn stanov společnosti VERITAS je třeba souhlasu dvou třetin přítomných členů.
- 5.14. O rozpuštění společnosti VERITAS a o dalším použití jejího jmění rozhoduje valná hromada.
- 5.15. O jednání a usnesení valné hromady musí být vyhotoven zápis.
6. Výbor společnosti VERITAS
  - 6.1. Výbor řídí práci celé společnosti VERITAS a vyřizuje všechny záležitosti kromě těch, které jsou vyhrazeny valné hromadě.
  - 6.2. Na své ustavující schůzi volí výbor moderátora a jednatele a ustanovuje ekonoma – pokladníka.
  - 6.3. Výbor se schází nejméně čtyřikrát ročně. Svolává jej moderátor, nebo jednatel.
  - 6.4. Podle potřeby jsou k jednání výboru přizváni jednotliví vedoucí sekcí s hlasem poradním.
  - 6.5. Poradní hlas mají na jednáních výboru také náhradníci do doby, než jsou v případě rezignace některého člena výboru povoláni na jeho místo. O pořadí náhradníků při povolávání do výboru za odstupující členy rozhoduje pořadí při zvolení, dané množstvím získaných hlasů.
  - 6.6. Svá rozhodnutí vydává výbor na základě hlasování. Platnému usnesení výboru je zapotřebí hlasů nadpoloviční většiny přítomných členů výboru. Při rovnosti hlasů rozhoduje hlas moderátora.
  - 6.7. Usnesení výboru je platné, jsou-li přítomni alespoň čtyři členové výboru.
  - 6.8. Na veřejnosti zastupuje společnost VERITAS moderátor nebo jiný člen výboru (výjimečně též i nečlen výboru), vždy ovšem výborem k tomu pověřený.
  - 6.9. Statutárním orgánem společnosti VERITAS s podpisovým právem při úředních jednáních je samostatně buď moderátor, nebo jednatel.
  - 6.10. O jednání a usnesení výboru musí být vyhotoven zápis.
  - 6.11. Volební období výboru je dvouleté.
7. Hospodaření
  - 7.1. Společnost VERITAS je spolek, který samostatně hospodaří se svým jměním.
  - 7.2. Příjmy společnosti VERITAS jsou: příspěvky členů společnosti VERITAS; výnosy z akcí, prováděných společností VERITAS; dary a subvence; výtěžky ze sbírek; výnosy ze sponzorských smluv.
  - 7.3. Vydání společnosti VERITAS: náklady na akce pořádané společností VERITAS; cestovné členů výboru; kancelářské potřeby a poštovné.
  - 7.4. Výši členských příspěvků určuje valná hromada.
8. Místní, sborové nebo oblastní odbory společnosti VERITAS

V těch místech, kde vznikne potřeba organizační nebo vědecko-historické práce dle čl. 2 těchto stanov a je-li o ni zájem, mohou se zřizovat místní, sborové a oblastní odbory. Tyto organizace se řídí vlastními jednacími řády v mezích těchto stanov.
9. Přechodná ustanovení
  - 9.1. Novela stanov nabývá platnosti v případě schválení Ministerstvem vnitra ČR od 1. ledna 2005. Do té doby je závazné předchozí znění.
  - 9.2. Mandát výboru zvoleného podle předchozího znění stanov trvá (změny v ustanovení č. 5.5., 6.7. nabývají platnosti až po vypršení funkčního období tohoto výboru).

VSC/1–11621/92–R

Změna stanov vzata na vědomí Ministerstvem vnitra ČR dne 2/9/2004.

Zpráva o zasedání Komise ERC pro studium rekatolizace českých zemí 19/5/2005 (tj. již po uzávěrce Informačního bulletinu č. 13/2005)

Již podruhé v tomto roce zasedla ke své práci Komise ERC pro studium rekatolizace. Jednání proběhlo jako již tradičně v budově ERC v Donské ulici v Praze. Členové měli před tímto zasedáním vypracovat upřesňující návrhy i své připomínky k minulému zasedání (3/3/2005). K návrhu programu se písemně předem vyjádřila obsáhleji zejména doc. PhDr. Eva Melmuková, která se ve svém textu snažila upřesnit některé pojmy a upozornit na další témata, jimiž by se měla komise zabývat. Květnové zasedání zahájil sekretář komise dr. Daniel Neval, který představil referující a rozvrhl časový plán schůze. Referujícími byli PhDr. Jiří Mikulec z Historického ústavu AV ČR, uznávaný odborník na barokní dobu a především vládu Leopolda I. Za konfesijní historiky představila svou vizi prom. hist. Edita Štěříková, zabývající se náboženským exilem v době pobělohorské. Mikulec se zastavil ještě nad tématem minulého zasedání, tj. nad názvem komise, a dále také nad časovým vymezením, v němž by komise našla prostor pro svoji práci. Prohlásil, že by komise měla zůstat u svého původního názvu a neměla by se pokoušet hledat nová vyjádření, jimž laická veřejnost neporozumí. Termín „rekatolizace“, byť i citově zbarvený, je pro Mikulce nejlepším schůdným a vystihujícím pro situaci po Bílé hoře. Jiří Mikulec se neopomenul zmínit (s jistým despektem) o bělohorském traumatu v českých dějinách, ale bylo zřejmé, že se pokouší o nadkonfesijní přístup k problému rekatolizace. Jím navrhovaná časová osa byla rozdělena do jednotlivých období, jejichž vymezení se Mikulec snažil zabránit. Upozorňoval totiž na to, že v dějinách se setkáváme s procesy, jejichž počátky těžko dohledáváme a dozvuky událostí též nemusí být vždy patrné. Přesto za výrazný mezník v českých dějinách označil právě rok 1620, který v odborné i laické veřejnosti platí jako důležitá křižovatka v našem dějinném směřování. První období bylo vymezeno časem po tridentském koncilu a završeno stavovským povstáním. Jeho následky v české politice, konfesní mapě a společenském klimatu i doba vzestupu římskokatolické moci zakončená nástupem Karla VI., tvoří základní středovou část rekatolizace. Doba po vydání tolerančního patentu je posledním obdobím Mikulcovy periodizace.

Koreferát Edity Štěříkové naznačil poněkud odlišnou linii v otázce bádání i v otázce jednotlivých časových mezníků, jež podala v 9 chronologicky seřazených bodech. Štěříková vyzdvihla náboženskou svobodu a toleranci v časech předbělohorských, upozornila na rekatolizační ofenzívu vlivné části české aristokracie v 90. letech 16. století a neopomněla připomenout význam Rudolfova majestátu v jeho bezprecedentnosti v českých i evropských dějinách. Doba mezi majestátem a českým stavovským povstáním je pro Štěříkovou výrazným obdobím. Českému stavovskému povstání, následným represím i dozvukům v náboženském exilu chtěla Štěříková věnovat další prostor. Ovšem ani čas po třicetileté válce nezůstal bez vnitřního členění. Ústup rekatolizačních snah na přelomu 17. a 18. století sice zaznamenala, ale neopominula upozornit, že i tato doba byla ve stínu konfesijní netolerance. Působení Karla VI. si podle Štěříkové zaslouží vlastní zpracování. Josef II., toleranční patent a částečné přehodnocení konfesijní politiky habsburského státu v roce 1781 vnímá Edita Štěříková jako důležitý moment, ale zdůrazňuje, že rekatolizační snahy byly běžné i později.

Doplňující poznámku připojil dr. Petr Zemek. Mimo jiné zdůraznil, že výstupy práce komise mohou být zveřejněny v časopise *Studia Comeniana et historica*. Po přednesení obou referátů i poznámky dr. Zemka byla zahájena diskuse. V ní se přítomní měli vyslovit k některým termínům, přičemž vlastní návrhy na periodizaci a název komise měly být projednány později, protože by se s nimi účastníci měli podrobně seznámit a měli by připravit do dalšího zasedání své vlastní návrhy. K dané tematice opět následovala diskuse ve skupinách, k jednotnému stanovisku všech nakonec diskutující nedospěli. Přitom bylo konstatováno, že východiskem pro další jednání o periodizaci rekatolizace by se mohla stát verze dr. Mikulce. Další zasedání je svoláno na říjen či listopad 2005.

V oficiální zprávě ERC o březnovém zasedání komise, kterou jsme převzali do Informačního bulletinu č. 13/2005, se objevila informace, že Mgr. Zdeněk R. Nešpor je odborníkem na situaci nekatoликů v 18. století. Upozorňujeme však, že toto označení vzhledem k jeho znalostem dané problematiky není přesné.

Zprávu sestavil: R. Vlasák ■